

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4.50 fil.

□ □

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

□ □

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Congresul nemeșilor din Ardeal

Pe ziua de șapte septembrie n. e convocat un congres agrar la Cluj, care merită să-l urmărim cu atențiunea cuvenită. E vorbă de o concentrare a nemeșilor, a așa numitei clase de mijloc a proprietarilor de pământ maghiari din Ardeal, cari voesc să-și mântuiască moșile și să-și croiască o situație dominantă în politica agrară a guvernelor din Budapesta. Programul acestei adunări nu l'am văzut, nu ni s'a trimis, dar din cele expuse de foile maghiare ardelenesti, din comentarii și informațiile apărute, vedem destul de lămurit scopul urmărit de congres. Va fi destul să amintim, că sufletul acestui congres este contele Bethlen István, a cărui propagandă împotriva românilor și a expansiunii economice românești, preocupă de un conziderabil timp presa maghiară.

Se înțelege, că împotriva unei concentrări agrariene sau a ori cărei alte pături sociale, care ar avea de scop ocrotirea intereselor proprii, fără jignirea altora, nu am avea nimic de zis. Dar congresul dela Cluj constituie un astfel de punct negru în istoria acestei țări, care ne reamintește vremile aprobatelor și care ne provoacă direct, ca să-l înfierăm cu toată asprimea. Căci acest congres nu e o concentrare a forțelor, o ocrotire a intereselor periclitate, ci se convoacă în numele războiului de rasă, proclamat în Ardeal de nemeșii plini de datorii și scăpătați, cari în chipul acesta gândesc, că vor atrage atențiunea guvernelor asupra lor și își vor putea mântui restul moșiilor, care le-a mai rămas.

Cu câtă căldură nu am saluta și noi o adunare a unei așa însemnate părți a proprietarilor ardeleni, dacă acești oameni ar fi dat dovadă până azi prin adunările lor, prin pressă, prin deputați, de alte sentimente față

de noi românii și de pământul acesta, stăpânit și locuit în mare parte de noi. Cum nu ne-am fi asociat și noi la un astfel de program, prin care s'ar proclama lupta sistematică pentru aranjarea economică a acestei țări, care suferă de toate bolile și lipsurile unui guvernament indolent și păcătos. Când conții Bethlen et tutti quanti nu în numele primejdiei valahe ar fi convocat proprietarii la Cluj și nu chestia agrară românească ar fi preocupat pe nobilul conte, ci indolența guvernelor din Budapesta, când nu s'ar urmări și scopuri de rasă, ci s'ar avea în vedere adevăratele rane ale Ardealului, s'ar fi adus de bună-sămă, unei astfel de mișcări, reale servicii.

Va rămânea și aceasta adunare un mare document al vremii. De câți-va ani Ardealul e bătut de Dumnezeu. Văile râurilor sunt nămolite, ploile, frigul, vântul, piatra au adus ținuturi întregi la sapă de lemn. La granițe nu mai răsbesc polițiștii și jandarmii cu prinderea transfugilor, cari o iau cătră America — român, ungar, săcui deopotrivă — și nemeșii noștri totuș proclamă acasă războiul împotriva noastră.

Când astăzi și cel orb vede, că cine și unde este adevăratul dușman al proprietarilor, când râurile curg deavalma pe deantregul peste înguste văi, singurul pământ productiv al Ardealu'ui și omul fără deosebire de lege, nu e sigur aici, nu e sigur de roada, dar nici de proprietatea sa, e o mare cutezanță a te înarma împotriva românilor. Murășul, Oltul, Someșul, curg tot așa de sălbatic, căci regularea râurilor, ca o problemă de stat, e la noi necunoscută. Apele au dus în acești trei ani averi nenumărate — au distrus existențe mii — și nemeșii atinși prin unele locuri și ei de acest flagel se adună la Cluj și ne arată pe noi românii, ca pe ceice suntem primejdioși statului.

Cutrecerați tot Ardealul și vedeți de este o țară mai deranjată ca aceasta. De aflați drumuri mai proaste, sate mai ticăloșite, orașe mai murdare, sărăcie mai mare ca aici. Nu veți descoperi aici urme mai pronunțate de civilizație, de cultură sau de veac al 20-lea nicăiri. În ținuturile săsăști mai rămas'au ruine din alte vremi, dela alți oameni, dar se prefac și acele pe încetul în pământ, în nimica.

Îți vine să plângi, când vezi, ce jaf e pretutindenea, ce bătaia lui Dumnezeu. Și în loc ca dnii proprietari maghiari ardeleni, cari dela 67 încoace de atâtea ori au șezut în guvern, și dintre cari au și azi mulți însemnate funcții la cârmă sus, în loc să-și cunoască păcatele și să se trezească la alte sentimente, batăr după potopul anului acesta, ei se adună, ca să discute mijloacele împotriva noastră! Apoi e oare rezon într'o astfel de procedură?

Tratatul între Turcia și Bulgaria. Tratatul începute între marele vizir Osman Nizami pașa și trimisul bulgar Nacevici, urmează cu scopul de a stabili o bază a negocierilor; însă până acum nu au ajuns la nici un rezultat, cunoscute fiind punctele de vedere deosebite ale Turciei și Bulgariei cu privire la noile granițe.

Un personaj bulgar autorizat declară, că e aproape cu neputință să fie duse la bun sfârșit aceste tratative. Negociațiile vor avea loc, probabil, la Sofia, între guvernul bulgar și reprezentanții Puterilor.

Se semnaleză cu toată rezerva o părere ce circulă prin lumea oficială din Constantinopol, după care Puterile ar fi intervenit la Sofia, invitând cu insistență pe Bulgaria să recunoască, în timp de 10 zile, o linie de la Enos, urmând riul Marița până la Suffi și de aci trecând spre N. V. de Marița, spre a se încovoia la Nord de Adrianopol, spre a asigura Adrianopolului teritoriul indispensabil apărării lui, și în sfârșit, vechia graniță dela Mustafa Pașa la Mare. Se afirmă, că Austro-Ungaria ar fi rechemat membrii ei din comisia internațională pentru stabilirea la fața locului a graniței Enos-Midia.

Tratatul direct între Bulgaria și Turcia pentru încheierea păcii vor începe peste câteva zile. Delegații bulgari sunt Tocheff, fostul ministru bulgar la Belgrad, apoi Savof și bancherul Kalceff.

Holera. Reîntoarcerea rezerviștilor a adus în aceeași vreme și un mare dezastru pentru țară. Mai mulți rezerviști au fost infectați de aceasta cumplită boală, încă în Bosnia și nefiind destul de sever desinfectați au răspândit molima și în țara noastră. Să anunțăm mai multe îmbolnăviri suspecte în comuna *Biske* din comitatul Bereg, iar în comitatul Ugocsa au fost 2 cazuri mortale. Autoritățile sanitare au luat celea mai întinse măsuri pentru localizarea epidemiei.

RAPORT GENERAL

al comitetului central „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”, către adunarea generală, convocată în Orăștie, la 14 și 15 Septembrie n. 1913.

Onorată adunare generală!

Asociațiunea în ultimii ani și-a dat toată silința să devină o instituție dătoare de viață nouă în sânul poporului nostru, răspândind în păturile cele mai largi cultura națională și încercând să stabilească o legătură organică și unitară în diferitele ținuturi locuite de Români. Prin prelegeri și prin publicațiuni populare a izbutit să deștepte interesul masselor mari ale poporului nostru față de această instituție, pe care mai înainte o cunoșteau foarte puțin. Cu toate greutățile, pe care a avut să le învingă, instituțiunea noastră a reușit să răspândească scrisul românesc chiar și în țin-

turile dela periferia Românișmului, cum sunt Bihorul, Sătmărușul și Maramurașul, iar conferențiarul au străbătut colțuri, unde țărânișmea nu prea era obicinuită s'audă din gura „domnilor” povește practice și îndemnuri rostite din inimă curată pentru înaintarea lor culturală și întărirea lor economică. Țărâniș, dornici s'audă graiul românesc au alergat cu sutele și chiar cu miile la aceste prelegeri, ascultând cu adevărată viașie sfaturile cărturarilor. În unele părți aceste sfaturi au fost simțantă rodnică, aruncată în pământ bun. Țărâniș au urmat poveștele, și-au cumpărat cărți, s'au înscris la cursurile de analfabeți și au încercat s'aducă îmbunătășiri și în economie.

Pe lângă propaganda culturală, Asociațiunea s'a ocupat și cu greaua problemă a organizației economice a țărâniș, prin înfiinșarea de bănci sătești și prin alte cooperative. Situația generală economică și financiară din ultimii doi ani a fost puțin prielnică pentru propaganda și intruparea ideii cooperative, dar greutățile începutului nu trebuie să ne descurajeze, ci trebuie să ne îndemne la o muncă și mai întetită și mai conștientă. Cu toții trebuie să ne dăm seama că organizația economică a țărâniș va crea o temelie solidă a tuturor celorlalte organizații naționale din sânul poporului nostru. Organizația cooperativă a țărâniș va întări biserica strămoșească, va mântui școlile și va înlesni popaganda tuturor instituțiilor ce țințesc emanciparea economică, culturală și cetățânească a poporului nostru. Nici o muncă și nici o jertfa nu este prea mare pentru intruparea acestui ideal național. Dar numai munca tăcută, conștientă și cinștită ne va duce la izbândă și numai jertfele aduse cu gândul curat, în interesul obștesc, vor aduce urmașilor roade binefăcătoare.

Așa trebuie să fie munca noastră de propagandă culturală și economică în cadrele Asociațiunii.

Comitetul central și-a dat toată silința să îndrume în această direcție activitatea Asociațiunii din ultimii ani. Și ceea ce n'a reușit să facă până acum, nădăjdnește să facă în viitor, încercând să introducă, în vederea acestui scop, mai multe îmbunătășiri și completări în organizația de astăzi a Asociațiunii.

Membriș.

Comitetul central își îndeplinește o tristă datorinșă, raportând că Asociațiunea dela ultima ei adunare generală a pierdut mai mulți membri. Numele tuturor membrilor decedați sunt înșirate în anexa I. a acestui raport. Invităm onorata adunare generală să deie expresie durerii sale pentru aceste pierderi.

În ce privește membriș Asociațiunii, avem onoarea a vă raporta, că până la 1 August a. c. instituțiunea noastră numără următorii membriș: onorari 12; secțiile 190; activi 25; corespondenți 165; fundatori 149; pe viață 445; activi (ordinari) 1902; ajutători, pe 1912: 11 851. Numărul total al membrilor Asociațiunii a fost deci 14.549; a căror listă o publicăm în anexele II și III. Deși numărul membrilor arată un spor față de anii trecuți, totuș mai sunt mulți cărturari, cari nu-și țin de datorinșă a sprijini instituția noastră culturală. Facem și la acest loc apel la toți intelectualii noștri, să se înscrie membri ai Asociațiunii, ca acestea să-și poată împlini chemarea tot mai întensiv.

(Va urma).

FOIȘA.

Gh. Adamescu, Istoria literaturii române.

(Biblioteca pentru toți nr. 846—850. Pag. 556. Prețul lei 1.50)

— câteva observări și reflexii —

de Ioan Georgescu.

(Continuare și fine.)

La împărșirea literaturii române în diferite epoci nu reflectăm nimic, pentru că suntem de părerea, că nu împărșirea, ci tractarea materialului e lucrul principal. Cu toate că, negreșit, o împărșire rațională este de cel mai mare folos.

Și de altfel planul lucrării de față nu ni-se pare înfăptuit cu destulă consecvență. Căci unde la început dă convenita atențiune vechilor scrieri religioase-bisericești, ca unora cari au contribuit mai mult la formarea unității limbii și a culturii noastre, — mai târziu nici că amintește asemenea mișcări. În special ziaristica bisericească, constatăm, că nu e tractată de loc. Tot asemenea e neglijată puțină știinșă și oratorie românească, — ceea ce e cu atât mai curios, cu cât dl Gh. Adamescu este autorul a două broșuri publicate în aceeaș bibliotecă pentru toți: Elocinșa română și străină.

Acestea observări asupra lucrării în mare.

În ce privește detaliile, vom semna numai vre-o câteva.

Autorul, deși nu e antipoporanist și dușman al literaturii poporane (căci are cuvinte frumoase de aprețiere pentru asemenea produse), face totuș o mare nedreptate Muzei populare, când afirmă despre „hore” sau „strigături”, că sarea acestor glume este „foarte groasă” provocându-se la colecția făcută de Gr. G. Tocilescu, care cea mai mare parte ar fi trivială și obscenă. Admitem aserțiunea aceasta referitor la colecția Tocilescu, care e făcută din hore adunate din România, — o respingem însă cu energie referitor la strigăturile noastre ardeleneste. Trebuie să se știe doar, că Ardealul este țara cântecelor. Aici se află cea mai genuină poezie populară. — Citez câteva exemple din cunoscuta colecție aranjată de domnia Dr. I. Urban Iarnik și Andreiu Bârșeanu, colecție publicată mai întâiu de Academia Română (în 1885), iar la zece ani după aceea (în 1895) și într'o ediție populară a librăriei Ciurcu din Brașov, — cu toată numărul acestor exemple s'ar putea spori și din alte colecțiuni. Iată, de pildă, cum se laudă de frumos un flăcău:

Mândră maic'am mai avut,
Copil mândru m'a făcut;
M'a băiat cu flori de munte,
Toți gura să mi-o asculte...

Mândrele să mi-o sărute!

Hop așa, măi! (n. XIV).

sau alta:

De-aici pân' la Făgăraș,
Nu-mi trebuie ceteraș;
Ceteraș e gura mea
Și-mi pociu zice, când oiu vrea.
(n. XVI).

Sau aceste complimente făcute frumoaselor:

Puiculișă, puin păun,
Treci la badea peste drum,
Să cercăm vinul de-i bun.
Vinu-i roșu dulcișor,
Ca și dalbu-ți obrăjor:
Că-i din boabe roșioare,
Ca ș'a tale buzișoare. (n. L.).

sau:

Nu-i frumos cine se ține,
Ci-i frumos cui li stă bine;
Nu-i frumos cin' se gătește,
Ci e cui se potrivește. (n. LVII).

Insistăm asupra acestui punct cu atât mai vârtos, cu cât se face destulă nedreptate, ales în zilele acestea de pseudo-rafinăș, drăgălașei Muze populare, pe care regretatul poet St. O. Iosif o preamăria în astfel de viersuri:

„Ești tu, izvor de nouă poezie
Prilej de gânduri vechi, urzite iară, —

Correspondențe.

Avea-vom „Sinod Arhidiecezan“?

II.

Așezarea în beneficii, promovări și distincțiuni.

Conform organizației pronunțat centraliste a puterii cărmuitoare, caracteristică Bisericii unite cu Roma, în Arhidieceza noastră dreptul și datorința de a îngriji parohiile — și astfel de a le și completa în caz de vacanță — e concentrat în toiagul arhieresc. (Concil. prov. I. T. IV. c. II. alin. 2.) Practizându-se dreptul acesta după normele severe ale echității fixate în același Conc. prov. T. IV. c. IV. al. 1 prin cuvintele: „Scaunul episcopesc să poată desemna (prin concurs public) pentru biserica vacantă pe cel mai apt individ“ — ar fi izvorul vieții curate bisericesti, ar fi izvorul din care s'ar adăpa zelul și însuflețirea preoțimii întru împlinirea datorințelor sale, și din contră, lăsându-se granițele dreptății furmate în deprinderea acestui sfânt drept arhieresc, el devine motorul, ori în cazul cel mai bun pretextul, neglijinței atât de des și atât de grav imputate clerului nostru. Importanța uriașă a cauzei acesteia ne inspiră cutajul să cerem ca ea să formeze obiect de pertractare în proximal Sinod arhid. Cu toate că vorbind strict canonic cauza aceasta trece peste cadrele unui atare sinod. Indrăsneala aceasta se bazază și pe debaterile sinodului diecezan ținut la 16 Sept. 1821 sub prezidiul „episcopului binefăcător“ (Ioan Bob) între obiectele căruia a figurat și umplerea

beneficiilor vacante. Se întărește apoi îndrăsneala cetind următoarele șire în deciziunile Conciliului prov. I. T. III. c. IV. „Despre Sinoadele Diecezane“: „Episcopii din timpurile cele mai vechi se îndatinară a aduna adeseori pe preoți, mai vărtos pe cei puși în păstorirea sufletelor, să asculte părințește dorințele lor... și cu consiliul lor să decidă și să promulge cele ce ar fi spre binele Diecezei“. Dacă Ioan Bob a găsit că e bine, la anul 1821, „să asculte părințește dorințele preoților puși în păstorirea sufletelor“ cu privire la umplerea beneficiilor vacante, cu atât mai la locul său această „ascultare părințească“ astăzi, după 92 ani, când mijloacele de comunicație fac posibilă cunoașterea preoților promovați și prin aceasta — în cazul unei eventuale promovări greșite — se produce tulburare în dauna diecezei.

Necesitatea de a acorda atențiunea cuvenită conferirii beneficiilor apare destul de evident din întâmplările anilor ultimi, din cari să stee aci numai câteva: 1., nesupunerea preoților la dispozițiile arhieresti (cutare preot nu vrea să ocupe parohia care i-se dă); 2., retragerea necanonic motivată dela beneficii obținute la cerere proprie; 3., tulburările în popor escate la umplerea a mai tuturor beneficiilor bune, cari în privința inversunării intențive și extențive s'au ajuns culmea în vecinătatea centrului Arhidiecezei (în Biia); 4., articolii provocatori apăruiți în organele de publicitate combătând menajarea — închipuită ori faptică? — a gremialistilor și altor favoriți (cfr. Gazeta Trans. din preajma completării protopopiatului Mureșului în anul 1910 și 1911); mai pe sus de toate: 5., erupțiunea verde românească a unui preot dela sate cătră un membru foarte marcant al Preaveneratului Conzistor din Blaj: știu eu bine Măria Ta că

și beneficiul acesta (respectivul cerea sprijin la par. și protopopiatul Sebeșului sās.) îl ve-ți da la neamuri, la nepoți! Nu e locul a se cerceta aci adevărul ori neadevărul erupțiunei acelu preot, destul că ea s'a făcut și că arată peste orice îndoială o credință care a prins rădăcini — pe drept ori pe nedrept? iarăși nu cercăm — în convingerea preoțimii de afară, care află — cu drept ori fără drept? — motive de a se neliniști mai la toate distincțiunile și la completarea a mai toate beneficiile bune și bunișoare.

Dovedind până aci trebuința de a cuprinde în cadrul viitorului sinod arhid. chestia denumirilor, a promovărilor și a distincțiunilor, nu va fi fără folos a atinge la acest loc câteva puncte de directivă generală cari vor putea servi ca puncte de mănecare la o mult dorită discuție publică, cu menirea de a se lămuri de timpuriu dorințele noastre, cari vor avea să-și primească sancțiunea dela judecata părințească a părinților sinodali.

Arhidieceza de Alba-Iulia și Făgăraș peste tot e săracă în beneficii bogate și în beneficii graduate, dar nici un preot cu simțul realității nu se va revolta pentru că nu i-se dă un ce neexistent, din contră tocmai împărțirea după merit și aptitudinii reale a puțin numeroaselor oficii bune ar putea fi un regulat în spre bine a activității clerului arhidiecezan.

La începutul carierei toți suntem pe o formă de neexpert, avem numai calculi — mai buni sau mai slabi — din studii teoretice și așa nu putem aștepta să fim puși în parohii de acele în cari ar merge și preoți, cari pe lângă notele din teorie și-au câștigat calculi și în praxă. Acum să judecăm ce urmări ar avea umplerea unui beneficiu bun, dorit și poate cerut de preoți fungenți, cu un novitiu? Oare ar corespunde o atare

O drăgălașă muză populară!
In ochii tăi e cer senin de vară
Și fermecata mea copilărie
Mi-o readuci, de tine-ademenită...
Fii dar la vatra mea binevenită!

Alte mărunțișuri de îndreptat:

În Transilvania erau (înainte de unirea Românilor cu Roma), trei națiuni și patru confesiuni recepte, nu numai trei confesiuni, câte amintește autorul. Și anume: confesiunea catolică, luterană, calvină și unitară sau sociniană. — Constatăm însă cu satisfacție tonul obiectiv, în care vorbește despre marele act al Unirii Românilor cu Roma. Singur punctele 3 și 4 din cele patru puncte, în cari s'au unit Români cu Biserica Romei, trebuiesc puțin modificate. Și anume, punctul 3. în sensul, că e valid sacramentul Euharistiei atât cu pâne dospită (precum e în Biserica Răsăritului), cât și cu pâne nedospită sau azimă (precum e în Biserica Apusului), — aceasta era chestia. Iar punctul 4. nu e corect, pentru că Români Uniți cu Roma s'au obligat numai a crede, nu însă și a mărturisi simbolul de credință purcederea Spiritului Sfânt și dela Fiul, — ceea ce a rămas neschimbat până astăzi, căci noi Uniții n'am introdus încă (cel puțin în mod oficios) particula filioque în credeu.

Pe episcopul Inocențiu Clain nu intrigile catolicilor, ci persecuțiile adversarilor săi politici, cari nu erau numai catolici, ci mai cu samă heterodocși, l-au silit

să-și părăsească tronul arhieresc și să-și caute refugiu la Roma. (Cum se observă necunoașterea operelor lui Bunea!)

Binefacerile școlilor din Blaj și în genere ale Unirii Românilor cu Roma nu s'au mărginit numai la Transilvania, ci s'au extins asupra tuturor provinciilor române. Căci precum scrie, dar nu remarcă autorul în unele locuri ale istoriei sale, dela noi, Români Ardeleni uniți cu Roma au pornit dascălii aceia entuziaști, cari au regenerat simțirea românească adormită. În Bucovina: Aron Pumnul; în Moldova: Vasile Pop, Vasile Fabian (Bob), Ion Cristea, Ion Manf, S. Bărnuțiu; în Muntenia: Ion Maiorescu, Florian Aaron, A. T. Laurian, Al. Papiu Ilarian ș. a.

Credem apoi, că se face o nedreptate lui S. Micu, când se afirmă despre operele sale istorice, că astăzi „sunt fără valoare“, căci istoria bisericească publicată la T. Cipariu în Acte și fragmente este până astăzi un izvor istoric de prima însămnătate.

Cu totul întemeiată și justă ni-se pare însă judecata autorului despre nefasta influență grecească, care a încătușat spiritul românesc de-abia emancipat de sub robia slavonismului.

Tot asemenea socotim că se face o nedreptate lui Eminescu, când se afirmă despre articolele sale politice, în cari se află mai multă înțelepciune politică decât în multe din savantele tractate juridice și poli-

tice, că „patima politică îi întunecă logica“. Se poate, că judecățile sale asupra liberalilor și Rosettiștilor să nu fie tocmai fără de cusur, — dar aceasta credem că nu trebuie să îndemne pe nimenea de-a contesta orice valoare și orice însămnătate genialelor sale articole politice.

Pe cei aflători în viață să-i lăsăm să se apere singuri, dacă se vor simți nedreptățiți de felul cum i-a tratat dl G. Adamescu.

Cu aceasta încheiu deocamdată.

Săcădate 15/VIII—1913.

Cugetări.

Dumnezeu dă viață fiecărui om... dar așa de puțin știu s'o prețuiască.

*

Cine n'a văzut om suferind, bolnav, care vrea să trăiască: acela nu știe ce înseamnă a mângăia și a încuraja.

*

A ști să suferi e semnul iubirii. A suferi pentru Hristos, înseamnă a te numi erou, căci de multe ori te ajunge disprețul și batjocura lumii.

*

Creștinul bun nici când nu poate să lucreze în contra convingerilor sale.

procedură nizuinței de a lucra pentru binele public și oare unde am ajunge, când o eventuală atare procedură s'ar repeta atât de des cât să amenințe a trece în sistem? Dacă s'ar întâmpla — bine să fie înțeles: nu zic „s'a întâmplat“, ori „se întâmplă“ — vre-o preterare a unui sau mai multor preoți activi față de un novitiu, fie acela eșit chiar din seminariul central din Budapesta, aceea ar fi un izvor de amărăciune și indignare nelăzită nu numai pentru cei preterați ei și pentru toți aceia cari ar avea cunoștință despre asta. Nemulțămirea aceasta ar deveni și mai acută, dacă s'ar întâmpla ca unul care și-a început cariera în beneficiu bun, peste câțeva vreme să fie numit la alt loc și mai bun, ori plane înălțat în fruntea vreunui protopopiat, pe când foștii săi colegi de școală și alții mai bătrâni preterați de dragul novitiului, și acum s'ar chinui în beneficii mai slabe, ca acela în care și-ar fi început activitatea un oarecare „om norocos“.

Cei puși la conducerea altora și superiori peste alții (protopopii), au să fie de-o parte mai bine evalificați, în teorie ca și în praxă, decât aceia în fruntea cărora se așează, de altă parte apti de a reprezenta clerul nostru cu demnitate în fața străinilor nu numai cu exteriorul, ci, și mai vârtos, cu onoarea internă ai culturii preoțești, așa încât unul fiecare subaltern vrând novrând să recunoască, că superiorul său este superior nu numai după oficiu ei și după calități. Așa o cere aceasta firea raportului dintre superior și supus și firea omenească. David a ajuns regele jidovilor pentru că s'a distins între toți cu vitejia; Saul a fost ales rege, pentru că a fost cel mai înalt și cel mai frumos.

Ce ar fi de noi și ce perspective ne-ar deschide viitorul dacă la numirea „șefilor tractuali“ s'ar nesocoti vre-odată condițiunile aceste și locul lor l'ar cuprinde considerații unilaterale de prezentare esternală; pieptănătura părului, rotirea ochilor, culoarea feței, periferia trupului, flexibilitatea spinării, ritmul mișcărilor etc. etc., cari nu pot suplini calitățile lăuntrice? La ce ne-am putea aștepta pe viitor, dacă s'ar întâmpla ca la atari denumiri, frații cari manuează mai cu dibăcie bețele de biliard și globurile de popice, decât cădelnița și crucea (să am iertare pentru comparația necuviincioasă!) și petrec mai bucuroși în restaurante, la tot soiul de conveniri sociale compatibile și incompatibile, decât în școală ori în Biserică, să fie favorizați (pe motiv, că au maniere domnești, iar protopopii să fie domni!) față de frații, cari își văd în liniște de slujba lor, se îngrijesc de viața religioasă a poporului, îl învață în școală, dar în lipsa mijloacelor materiale stau departe de tambalauale „naționale-culturale“? Intrebarea aceasta ne-o sugerează un memorabil articol intitulat „Preoți și preoți“ datorit onoratei redacții a Unirei, care se mântue cu propoziția aceasta de aur: „Și va trebui să vină odată și vremea aceea, când nu după sclipirea hainelor, nici după lățimea brânelor, nici după caii buestri și gala boerească să se încreste cineva ci după adevărata muncă ce a prestat-o pentru binele și înaintarea celor încredințați lui“. (Unirea nr. 85—1911; subliniat de subsemnatul.)

Iată criteriul neînșelător pentru a face diagnoza vredniciei oarecui: „adevărata

muncă pentru binele și înaintarea celor încredințați lui“. Aceasta arată notele obținute în studiile practice pastorale, calcuții teoretici se găsească în absolutele scolastice. Grupele aceste de calcuții au să fie dătătoare de ton la conferirea oricărui beneficiu!

Se va zice că e foarte greu a cumpăni vrednicia muncii cu deosebire când numărul reflectanților la cutare beneficiu e mare. Cred, dar de sigur e mai greu a presta munca, decât a-i judeca vrednicia și dacă dela noi se pretinde să muncim, noi încă putem aștepta aprecierea dreaptă a serviciilor. Pentru a judeca în dreptate faptele trebuie să se țină cont de împrejurările și mijloacele disponibile cum și de natura internă a faptei.

Ori-ce ar zice unul sau altul e adevăr axiomatic, că partea cea mai grea a oficiului nostru este providerea comunelor bisericesti cu edificii (Bis. școală, cvartire, etc.) bune. Greutatea aceasta însă variază din loc în loc: dacă e greu a edifica în parohii bogate, ce vom zice despre acele parohii în cari nu poți înplănta nici un par în gard până nu arunci și nu încasezi urgisita de repartitie? Dacă e greu a ridica clădiri acolo unde pentru toate lipsurile te întinzi „la grămadă“, ce vom zice, despre parohiile acele cari sunt silite a arunca an de an repartitii considerabile pentru purtarea tuturor speselor curente anuale? E mai greu a edifica în ținuturi deluroase (în Câmpie) decât la șesuri unde vectorarea materialului merge ușor, și iarăși mai greu îndepărtarea decât în apropierea orașelor. Din osteneala împreună cu edificarea mai multă atențiune merită cea pusă în favorul școlii, precum foarte corect se exprimă — se vede cât colo, că vorbește din experiență nemijlocită — în „Unirea“ nr. 70—1913 pag. I. coloana 3. „Un protopop“: a vrăji din nimica un edificiu scol. corespunzător și deplin ajustat nu e șagă. Aci se dovedește cari sunt adevărați preoți... câtă abnegațiune și câtă trudă trebuie să pună acel preot! — în ori-ce parohie de biserică se îngrijește din îndemn propriu poporul, de casele par. preotul, de școală — nimenea, decumva preotul nu este adevărat preot“. Pentru completarea ziselor „unui protopop“ adaug, că în parohiile cari susțin școală celelalte edificii se ridică mai greu ca în parohiile fără școală, pentru că poporul de acolo e scârbit de repartitiile nesfârșite pentru spesele curente ale școlii (cam 200 cor. la an unde-i o sală de prelegere) și pentru salarul învățătoresc.

Tot atât de variată e sarcina împlinirii altor părți oficiale și extraoficiale preoțești, cari dacă sunt trecute cu vederea ori tratate, de cei puternici, superficial, dau anză la nemulțămiri păgubitoare.

Când scriu șirele aceste î-mi sosește nr. 73—1913 al Unirii în frunte cu articolul „Normativ arhidiecezan“ de un protopop care î-mi îmbie ajutor foarte prețios în tractarea acestui obiect. În nrul proxim voi continua, ținând cont de frumosul articol nouvenit. (Va urma.)

De pe valea Hășdății.

Prelegeri populare. — Petrecerea din Petrid.

Clericii seminariului din Blaj au început o frumoasă mișcare culturală. Ca o introducere a mișcării acesteia au fost prelegerile populare ținute în Petridul de jos

sub conducerea pâr. Adrian Costin la ziua de Sâmpetru. A conferențiat clericul Petru Feneșan despre alcool, George Marie despre însămânțarea gazetelor și Ion Belu despre elementele astronomiei. Într'acestea a cântat dșoara Olimpia Belu câteva doine, iar Vasile Belu ne-a delectat cu câteva cântece bătrânești din fluier. A mai fost predat și monologul Achim Filărul de Ion Belu, care a făcut o impresie minunată asupra poporului de a vedea și a auzi ceva nou. — Ascultători au fost cam 350—400, între ei și femei, fete și copii. S'a sfârșit cam la orele 11 din noapte. — Programul celorlalte prelegeri s'a publicat prin ziare.

O altă dovadă a mișcării înspre bine se poate lua și petrecerea de vară împreună cu producțiune teatrală ținută la 3 Aug. tot în Petridul de jos. Cu toate că a vărsat o ploaie neîntreruptă sala de învățământ era ticsită. O lume multă cum într'adevăr nu s'a așteptat. S'a predat comedia: Vistavoiiu Marcu de Theocar Alexi. Cu toate că e o piesă incuicată și greu de predat, diletanții au știut să ne fure pe câteva clipe, și să ne producă o plăcere dacă nu cumva artistică la tot cazul estetică și literară. Nu pot trece neamintit rolul Coraliei înțrepetat cu simț și multă gingășie de dșoara Otilia Balint și drăgălășia naivă a Zoiți predată cu mult succes de dșoara Olimpia Belu. Iar dl Crișan s'a arătat de un adevărat artist și cu dreptul a putut primi aplauzele neîntrerupte predând rolul lui Marcu vistavoiiu. S'a mai declamat „Dormi în pace“ de Vlahuță cu pricepere și mult simț, cum rar și-se dă ocazie se auzi pe la sate, iar monologul Achim Filărul ne-a înfățișat un om din popor în toată originalitatea și naivitatea lui. Îți ridea inima văzând, cum spațioasa sală e legănată de ritmul celor 50 de părechi de dansatori. Animația a fost întreruptă numai de hăbăncia unui jandarm care a încercat se întrerupă toastul pâr. Longin Corcheș dar nu ia succes să-și impună părerea, întrucât a fost provocat de aranjier să părăsască sala ori pe ușă, ori pe fereastră. Ca un fiu a lui Bendeguz a socotit de mai mare înțelepciune ușa, și așa s'a putut sfârși toastul, în care toată agitația a fost, că se afla și cuvântul „România“.

Frumoasele românețe s'au putut depărta cu o adevărată mulțumire, după o petrecere care a întrecut pe toate din ținutul nostru. Ne-ar plăcea să ne revedem cât mai des, ceea ce sperăm că însuflețita tinerime în frunte cu pâr. Adrian Costin nu ne va lăsa să așteptăm prea mult.

Ion Belu.

Reviste.

Conflictul Turco-Bulgar. Adrianopolul și Kirkilisse rămân Turciei. Consiliul de ministri din Sofia, cedând sfaturilor unora dintre marile puteri, a hotărât să înceapă tratative directe cu Turcia pentru a aplana conflictul ce s'a iscat între aceste două state

pe chestia Adrianopolului. In urma hotărîrii guvernului bulgar, sunt legitime speranțele că înțelegerea turco-bulgară se va stabili în curând. Bulgaria, pierzând orice speranță într-o intervenție a marilor puteri, se vede deci nevoită să trimită delegați la Constantinopol, cari împreună cu dl Nacevici vor trata asupra păcii definitive. Această întorsătură se atribuie în mare parte Rusiei, care a comunicat guvernului bulgar, că nu există altă ieșire din acest impas decât începerea tratatelor directe cu Turcia, și guvernul bulgar a fost destul de înțelept pentru a se conforma sfatului Rusiei.

Chestia Adrianopolului se va rezolva deci între Turcia și Bulgaria, fără nici un amestec din partea marilor puteri. In situația de astăzi, chestia Adrianopolului se poate considera ca și tranșată. Turcia e în posesiunea acestui oraș, pentru care s'a vărsat atâta sânge în cursul primului războiu balcanic, iar Bulgaria nu e în stare să înceapă un nou războiu. Ea va trebui să cedeze Adrianopolul, căutând să salveze cel puțin o parte din teritoriile Traciei. Se știe că Turcia pretinde și Kirkilisse, nefiind dispusă să cedeze Bulgariei decât unele localități locuite exclusiv de bulgari. In asemenea împrejurări situația delegaților bulgari e foarte dificilă. Indiferent de persoana delegatului bulgar care va fi însărcinat cu conducerea tratatelor, rămâne lucru stabilit dela început, că Bulgaria începe aceste tratative fără a se putea baza pe o armată puternică, cum e armata turcească. Așa fiind, tratativele nu vor avea altă însemnătate decât recunoașterea și acceptarea condițiilor Turciei. Cei dela Sofia își dau perfect seamă de aceste împrejurări și dacă guvernul bulgar s'a hotărît totuși să înceapă tratative directe, aceasta înseamnă că Bulgaria s'a cumințit în urma experiențelor ultimului războiu. Bulgaria va trebui să se împace cu ideea că Adrianopolul și Kirkilisse sunt pierdute, și să fie mulțumită, dacă va reuși să-și mute granița cu puțin mai la sud.

Diverse.

Din Arhidieceză. In 31 August a fost hirotoeiți intru preoți *Dr. Ioan Rațiu*, profesor gimn., *Valeriu Suciu*, prof. preparandial, precum și clericii absoluți *Simeon Nicoară* din Ormenișul de câmpie dispus de adm. par. în Ulieșul mare,

Vasile Cerghizan din Chirileu dispus adm. par. în Cricău, *Silviu Teodor Bunea* din M. Sâncraiu dispus adm. par. în M. Sâncraiu și *Traian Pop* din Lepindea dispus de adm. par. în Vecerd.

Au fost numiți prefecți la seminarul junimei profesorii gimnaziali *Dr. Alexandru Borza* și *Nicolae F. Negruțiu*.

Invățători ajutători. Veneratul Consistor a dat următorul ordin cercular: Fiindcă lipsa de învățători evalificați e mare nu numai în Arhidieceză, ci și în întreaga Provincie Metropolitană, comunică Veneratului Cler, că pentru delăturarea acestui rău am luat următoarele dispoziții:

1. Am rugat pe dl Ministru al cultelor și instrucțiunii publice reg. ung., să binevoiească a Ne permite să aplicăm ca *invățători ajutători* și în anul școlar 1913/14 tineri, cari au terminat cu succes 8 clase medii sau cari au certificat de maturitate, și în caz de necesitate și de preoții din comună.

2. In acelaș timp am invitat pe rectorul seminarului nostru teologic și am obligat pe clericii seminarului ca în cursul celor patru ani de teologie, pe lângă studiile teologice să facă:

a) Examenle diferențiale din științele pedagogice, examenle parțiale de evalificație (în anul I—III);

b) In anul al IV-lea teologic să facă anul de praxă la școala de aplicație a institutului nostru pedagogic;

c) La finea anului al IV-lea, deodată cu candidații de învățători, vor face examenul de evalificație.

Aceste dispoziții le aflăm necesari din două puncte de vedere: întâi pentru că să avem învățători evalificați în număr suficient, și a doua pentru că fitorii directori școlari, încă până când sunt în seminar, să cunoască temeinic toate chestiunile școlare, mersul învățământului, planul de învățământ și organizația școlii primare.

3. După ce azi cariera de învățător prin noua sistemizare a salarelor și prin dreptul la penzie, asigură pânea de toate zilele și o frumoasă poziție socială, **Vă invităm:**

a) Să sfătuiți și indemnati pe tinerii cari au terminat cu succes 4 clase gimnaziale sau civile, să se înscrie ca elevi ordinari la institutul nostru pedagogic;

b) Să comunicați tinerilor, cari au terminat cu succes 8 clase gimnaziale sau au depus examenul de maturitate, ca în conformitate cu dispozițiile *Regulamentului de evalificație al învățătorilor*, edat prin Ordinul Ministerial Nr. 30,000—1911 (§§. 5 și 8) pot face examenle parțiale de evalificație, deodată sau în două rânduri. Dacă vor dovedi, că au depus cu succes aceste examene și că au funcționat cel puțin un an ca învățători ajutători, sau au instruat și au făcut examen cu un elev privatist la o școală publică primară, — atunci vor fi admiși la examenul final de evalificație, și vor obține diploma de învățători.

Mai bine e, ca aceștia să se înscrie ca elevi privațiști la institutul nostru pedagogic, unde în timp de un an ar face examenle parțiale de evalificație, praxa la școala de aplicație a institutului și apoi la finea

anului școlar, deodată cu candidații de învățători ordinari, ar face examenul final de evalificație.

Alte inviațiuni necesari să se ceară dela direcțiunea institutului pedagogic gr.-cat. arhidiecezan din Blaj.

Intâlnirea unui rezervist bulgar cu soția sa. Giurgiu, 18 — Astăzi pe la orele 3 și jumătate d. a., la plecarea vaporului de poștă „Dorobanțu“, care face cursa Giurgiu-Rusciuc și înapoi, căpitanul vasului, Petre Petre, a imbarcat din Rusciuc ca să aducă în țară și pe trei medici din „Crucea Roșie“ austriacă, un rezervist român și pe un bulgar demobilizat, care urma să se întâlnească la Giurgiu cu soția sa ce avea să vie din Silistra.

Pe la mijlocul Dunării însă, o barcă în care se afla o doamnă cu trei copilași, venea cu mare iuteală întru întâmpinarea vaporului. Când se apropie de vas, rezervistul bulgar recunoscu pe soția și copiii săi, care-i ieșiseră înainte, și țineau acum urma vaporului, salutându-l cu fâlfâiri de batistă.

Bulgarul începu să plângă. Fiind întrebă, el spuse atunci cine sunt persoanele din barcă și că nu le mai văzuse de astă toamnă dela declararea războiului.

Induioșat, căpitanul Petre Petre, întoarse vasul înapoi spre Rusciuc, și debarcă la pontonul grecesc, pe sârmanul om, acum cetățean român, care fu primit de ai săi cu o dragoste ce a înduioșat până la lacrimi pe cei de față.

Vaccinul antiholeric al drului Babeș dă rezultate strălucite. Incă de la ivirea primului caz de holeră în Țară — serie „Seara“ — s'au făcut numeroase injecții cu vaccinul antiholeric al drului Babeș și rămăsese să se vadă dacă injecțiile acestea dau sau nu rezultate bune. Până azi nu s'au întocmit încă tablouri după date statistice ca să se poată arăta cu precizie eficacitatea serului acestuia. Există însă un caz tipic, după care, dacă ar fi să judecăm valoarea vaccinului drului Babeș, ar trebui să-l socotim ca salvator.

In comuna Ștefănești, jud. Ilfov s'a ivit primul caz de holeră la 19 Iulie. Alte cazuri au urmat celui dintâi în primele zile de contaminare. S'a inoculat după aceasta întreaga populație din Ștefănești cu vaccinul antiholeric al drului Babeș. După câteva noui până în ziua când s'a făcut a doua serie de inoculări la 480 de persoane. De atunci și până azi — sunt 12 zile încheiate — nu s'a mai ivit în Ștefănești nici un caz nou de holeră. In comunele din vecinătatea comunei Ștefănești, acolo unde vaccinul drului Babeș nu fusese întrebuintat, s'au ivit nouă cazuri.

Cazul întâmplat în comuna Ștefănești face dovadă netăgăduită, că vaccinul antiholeric al drului Babeș dă rezultate strălucite.

Aviz. Am onoare a Vă aduce la cunoștință, că mi-am mutat *cancelaria advocațională* din Rodna-veche în Borgoprund. Cu stimă *Dr. Octavian Furnea*, avocat.

Gaz suteran la căile ferate. Incercările de a introduce gaz suteran la căile ferate ungare au dat un rezultat favorabil. In vagoanele de pe linia Sibiu—Copșa mică se iluminează cu gaz condensat. Lumina gazului e mai efuzivă și mai domoală ca cea electrică.

Desmintire. Ziarele maghiare — consecutive principiului lor machiavelic de a produce zizanie între capii noștri bisericesti și credincioși — au adus acuze prelaților români întru cât congresul învățătorilor convocat la Cluj, a fost oprit din partea guvernului la dorința lor.

Cea mai grea acuză a fost adusă în special I. P. S. Arhiepiscopului și Mitropolitului *Ioan Meșianu* din Sibiu. Față de aceasta acuză temerară și perfidă, organul oficios al Mitropoliei a fost autorizat a declara, că afirmațiunea debitată în ziarul maghiar, aparține domeniului fantaziei înfierbântate de dogoreala verii ce apune, și deci nu corespunde adevărului.

Biserică trăznită. Din Viena se anunță, că în nopțile trecute în urma unui vifor cumplit, un fulger s'a descărcat în biserică minorităților din Viena situată în districtul I, care prin vechimea-i de 400 ani era privită ca cel mai prețios obiect de artă. Coperișul bisericii s'a aprins. Deși focul a fost observat îndată de un polițist, nu a putut fi adus la cunoștința pompierilor deoarece viforul a rupt legătura telefonică. Pericolul a fost mare, pentru că în apropierea bisericii se află Castelul imperial, Ministerul de externe, Banca austro-ungară, Ministerul de culte și Palatul ministerului ungar. Mulțimea pompierilor sosiți la fața locului primo loco s'au îngrijit de apărarea acestor edificii apoi de localizarea focului ceea-ce li-a și succes până dimineața, dar cu toate acestea coperișul a ars mai mult de jumătate, paguba fiind prețuită la 15—20, 000 cor.

Convocare. Despărțământul „Lăpușul-unguresc” al „Asociațiunii pentru lit. rom. și cult. pop. rom.” invită pe toți membrii și sprijinitorii lui la adunarea generală ce se va ține în 1/14 Septembrie 1913 la ora 3 după amiază, în comuna Capolnoc—Mănăstur, în localul școlii.

— On. membri ai Desp. IV. Muraș-Uioara al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român precum și toți ceice doresc înaintarea în cultură a poporului român — prin aceasta sunt invitați la adunarea generală ordinară a acestui despărțământ, ce se va ține în școala gr.-cat. din Uioara de sus la 11 Septembrie st. n. 1913, 3 ore p. m. Emiliu Pop dir. desp.

Holera. Față de mersul holerei în România, care după comunicatul oficial mai nou, s'a declarat în 16 județe, e bine să știm cum s'a făcut contaminarea armatei cu această grozavă epidemie:

„Contaminarea s'a făcut la Vratza și la Fernandowo. Brigada bulgară capturată era așa de contaminată în cât, după ce au murit de holera mai mulți soldați, cari constituiau cordonul de bază al brigăzei, ministrul de interne a cerut și M. S. Regele a aprobat imediat, ca prizonierii bulgari să fie lăsați în libertate.

Prima contaminare s'a făcut prin căruțașii, cari se întorceau din Bulgaria și cari au trecut de nenumărate ori pentru a face transporturi.

Aceste treceri ar fi putut fi împedicate numai dacă am fi putut forma un serviciu dublu de căruțași, unii să transporte până la Dunăre, alții dela Dunăre în interiorul Bulgariei. Am avut însă peste Dunăre trupe atât de numeroase, înaintate la distanțe

foarte mari de Dunăre, iar în Bulgaria drumuri rele și în defileu un drum îngust, în cât ar fi fost imposibil serviciului de etapă să găsească un număr atât de mare de căruțași, cât ar fi trebuit pentru un serviciu dublu.

Partea Literară.

Lytton Bulwer.

Ultimele zile ale orașului Pompei.

— Roman. —

În românește de: AUREL B. GAJIA.

(Continuare). (3)

Până când haruspicii cercetară cu deamănuntul intestinele animalelor, Arbaces aștepta cu îngrijorare și neliniște. Îndată însă se învesăli, căci presemnele erau favoritoare pentru ei. Mulțimea aștepta în liniște mare. Preoții se postară în jurul celei, pe când un servitor începu să joace înaintea lor, cerând răspunsul zeiței.

Obosindu-se întrerupse jocul, iar din internul statuei se auziră glasuri înăbușite. statuia își plecă de trei ori capul, spunând următoarele: Viforul e mare, vânturile suflă; aproape de poala muntelui se deschide o groapă și cu toate acestea naia merge cu siguranță, căci o apără cerul.

Statuia încetă să mai vorbească, iar mulțimea răsuflă mai ușor.

— Cuvintele sunt clare — zise Diomed vecinului său. Pe mare va fi vifor, dar năile noastre vor fi scutite de pericol. Mulțumiți zeiței Isis.

— În veci să fie lăudat numele ei — ziseră negustorii.

Preotul le impuse liniște, căci cultul zeiței Isis se îndeplinea în perfectă liniște, la ce locuitorii din Pompei nu erau obișnuiți. Terminându-se ceremonia mulțimea se împrăștie.

Egipteanul și acum sta tot lângă îngrăditură. După ce mulțimea se rări, un preot se apropie de el și îl bineventă pe Arbaces.

Preotul îi făcu lui Arbaces o impresie respingătoare. Ras pe cap și de culoare brunetă, părea a fi negru. Avea niște ochii închiși, nas lat și turtit, buze groase, piept lat, mâni vânjoase.

— Calenus! — îl agrăi Arbaces. Tu totdeauna prezici noroc.

Preotul răspunse zimbând:

— Dacă se va isca furtuna și va cufunda năile, nu ți-am profețit-o? Oare năile nu sunt în siguranță pe fundul mării? Și oare poate să aibă o naie liniște mai mare decât aceea ce o află în fundul mării?

— Foarte adevărat, iubite Calenus. Batăr de ar învăța dela tine înțelepciune și Apaedics. Am să vorbesc cu tine despre el și despre alte lucruri. Nu m'ai putea conduce nițel în sanctuar?

— Numai decât — răspunse preotul — și-și conduse oaspele în odăiță. Se a-

șezară la o masă încărcată cu poame, ouă și mâncări răci. În cane spumega vinul minunat. Încep să mănânce și să converseze, dar numai incetinel, căci de odaia vecină îi despărția o singură ușă. Dincolo era plin de oaspeți.

Arbaces începu:

— Știi, că nu demult convenisem în Neapol cu Ione și Apaedics, cari s'au stabilit acolo. Părinții lor mă cunoșteau bine, și după moartea lor eu devenii tutorul copiilor. Mi-am împlinit datorința cu conștiințioasă. Băiatul era ascultător întru toate. Făcea tot ce-i spuneau. Iubesc pământul strămoșilor mei și îmi place, când pot să lătesc religia mea și în alte locuri. Pe Apaedics l'am introdus în cultul zeiței Isis, apoi vi l'am predat vouă.

— Și el e al nostru — răspunse Calenus. Cunoșcând misterele religiunii, s'a schimbat cu totul. Văzând înșelăciunile noastre, că statuiele vorbesc, trepții misterioși și altele, nu mai voiește să participe la ceremonii. Avem cunoștință că el caută societatea nazarinilor, cari vreau să nimicească întreagă religia și desconfidă prezicerea zeilor noștri. Ș'apoi noi știm mai bine ale cui sunt acelea preziceri.

Calenus răsse.

— Ceea ce spui nu-i nouă — zise Arbaces. De un timp mă tot ocolește. Eu trebuie să-l cercetez și să-l învăț. Am să-i propun că întâi este credința și acesteia îi urmează seducerea, prima e pentru mulțime, iar a doua pentru oamenii înțelepți.

— Abia îmi vine să cred, că din Apaedics vei crește un înțelept, zise Calenus. El e un nebun cu inimă bună și se sperie și numai de umbra neadevărului.

— Ceeace nu-mi va reuși mie — va succede altuia.

— Și cine-i acela altul? — întrebă curios Calenus.

— O fată.

— Nu înțeleg.

— Ione, sora lui. Ea îmi va sta în ajutor, în ce privește instruirea lui Apaedics.

— Vorbele tale nici acum nu le înțeleg.

Arbaces privi zimbitor la preot și după o pauză scurtă continuă:

— Imi voi jertfi onoare de tutor, ca pe Ione să o sfințesc de preuteasă a zeiței Isis.

Calenus privi surprins la Arbaces, care își întrerupse firul vorbirii, și numai după o pauză mai lungă continuă:

— Ione, are un spirit cutezător. O admiră lumea întreagă. Mintea și fantasia ei lucrează paralel; de aceste două să lasă condusă întocmai ca nava de valurile mării și de vânt. Despre fiecare lucru ea are părerea proprie, e așa de curajoasă deși singură, fără ori ce sprigin ar fi în stare să trăiască în lume. De altcum am să-ți povestesc istoria ei — zise Arbaces. Când fratele ei o părăsi și intră în serviciul vostru, fata veni în Pompei, pentru că să fie mai aproape de el. Locuința ei e cercetată de cei mai distinși oameni din Pompei. Glasul ei sonor și poeziile sale frumoase captivează pe fiecare cunoscut.

Calenus adause cu dispreț:

— Și tu crezi, că Ione, își va părăsi vieța ei plină de feliurite distracții și re-

trăgându-se de sgomotul lumii, va intra în serviciul zeiței Isis? Și tu crezi, că ai așa influență mare asupra fetei?

— S'a întâmplat vre-o dată, că Arbaces punându-și ceva în gând, să nu-și fi îndeplinit dorința?

Calenus a fost silit să recunoască faptul.

Arbaces continuă:

— Ascultă-mă până în sfârșit. De o vreme încoace lone e mai tăcută ca înainte. De multe ori oftează fără nici o cauză. Trebuie să stăresc după cauză, altcum planurile nu-mi succed. Pentru așa ceva am lipsă de ajutorul tău.

— Dispune numai, — zise Calenus.

Egipteanul făcu semn de plecare și cei doi, cufundați în meditații serioase își luară calea către locuința lui Arbaces.

III.

Inceputul învingerii.

Glaucus ședea în odaia lui de lucru. Era vesel. La veselie contribuia mult și soarele, a cărui raze ferbinți luminau toată odăița. Par'că era sărbătoare. Aerul dimineții aduceau dinspre mare salutări tinărului, ce începu să lucreze la opera lui pentru examenul din filozofie.

— Indestulirea e pasul pentru înțelepciune — era titlul tezei, pe care o dezvoltă Glaucus. Nu era lucru greu, avea să scrie singur ceea ce simțea în inima sa.

Norocul îi surise de nou, aflându-și compatrioata pentru care simțea o deosebită alipire. Revederea l'a făcut atât de fericit, cum rar s'a mai simțit.

Veselus Glaucus lucra serios la opera sa. Arare privea numai în jurul său.

Obosit de lucru și distras, aude deodată un glas de femeie. Apăru o fată îmbrăcată în alb, ținând într-o mână coșul cu flori, iar în cealaltă niște vase de bronz. Fața-i trada o modestie de înger. Era tristă și — oarbă.

— Spun, că Glaucus e aici — zise ea cu un glas duios. — E permis să intru?

— Tu ești Nydia? — zise surprins grecul. Nu-ți uitași de invitarea mea.

— Ași fi putut face așa ceva? doar totdeauna ai fost milostiv față de mine. — După o pauză scurtă continuă: Ți-am adus câteva fire de flori frumoase.

Pipăind, ajunse la masa de scris și depuse coșul zicând: Nu-s ceva flori minunate, dar le-am cules numai acum.

— Cași când mi le-ar da însăși Flora — zise Glaucus, cu un glas iubitor.

— Cum ți-s florile? — întrebă Nydia, — înfloresc frumos?

— Minunat, se pare că inșiși zei Lari le poartă de grije.

— Mă bucur — zise fata. Indată ce voiu avea puțin timp o să vin să le ud și să le grijesc eu.

— Cu ce pot să-ți răsplătesc oboeala? — întrebă Glaucus.

— Nu vorbi astfel cu mine, doar și până acum îți sunt deobligată cu multe — zise oarbă. Și dacă-mi permiți merg să le cercetez. Nu le-am văzut de nouă zile, fiind bolnavă.

— Nydia bolnavă? Doar ai o față mai roșie ca în anul trecut.

— Năcazul vine iute, — zise fata. Cu cât cresc mai mult, cu atât mă doare mai tare, că sunt oarbă. Acum merg la flori.

Porni către grădină.

— Sermana Nydia, — oftă Glaucus, — privind în urma ei. Ți este amară soarta. Tu nu vezi pământul, soarele, marea, de stele nici nu vorbesc.

De nou începu să lucre. Observă însă repede, că dispoziția sufletească i-s'a schimbat, nu mai era capabil să continue o lucrare așa serioasă ca a lui. Se bucură de sosirea lui Clodius, care veni să-l însoțească la scaldă.

(Va urma)

Despre viața curată.

Indreptar pentru tinerii culți.

de

ANTONIU SZUSZAI.

Trad. de

EMIL TATAR.

(Continuare).

Orice om, care vrea să învingă în lupta spirituală, care vrea să trăiască în castitate în mijlocul multelor ispite din lume, trebuie să se roage. Fără ajutorul lui Dumnezeu nimeni nu poate trăi în castitate. La curățenia fizică a trupului se recere apă curată, aer curat, vestimente curate, mâncare curată, la curățenia morală a omului e necesar elementul curățitor al grației divine. Celce se roagă, ca și când ar lua o baie sufletească, prin aceasta sufletul se purifică și întărește. Sf. Scriptură zice: „Nemo potest esse continens, nisi Deus det. Primul pas spre cădere e neglijarea rugăciunii. De regulă oamenii, cari prețuiesc castitatea, sunt stimătorii Preacuratei Vergure: Prin întreținerea cu Preacurata, omul să nobilitează, se ridică într-o atmosferă mai curată. Idem velle, idem nolle est vera amicitia. Amiciția consistă în a iubi și a desprețui acelaș lucru. Celce se angajază de stimătorul și prietinnl Preacuratei, de bunăsamă va iubi pe aceea, care a fost podoaba Preacuratei și va desprețui uriciunea morală, pe care după concepția creștină nici închipui nu este iertat referitor la maica Domnului. Chiar și cei mai îndârjiți păcătoși erau atenți la vorbele ce le rosteau în prezența sf. Bernardin ori a sf. Aloisiu, atât de mult îi pătrundea curățenia și sfințenia acestor tineri. Chipul nepătat al Preacuratei, caracterul ei are influență cu mult mai mare asupra acelora, cari vin în atingere cu Ea, ori se leagă a-i fi prietini sinceri. Numai fericită putem numi idea, că congregațiunile Mariane se grupează în jurul Preacuratei, de sigur, că pătrunși de exemplul Ei, tinerii vor învăța a cugeta, a simți și a trăi în curățenie. Părinții buni de sigur, se bucură, când copiii lor intră în legătură de prietinie cu oameni de caracter neprihănit, fiindcă sperează, că din aceasta atingere copiii vor profita în lucrurile bune. Dacă toți părinții ar fi creștini adevărați, așa după cum ar trebui să fie, nu s'ar odihni nici unul, până când odrasla lor nu a legat amiciție cu Preacurata, intrând în societățile Mariane.

Deja Luther a observat legătura ce este între viața curată și cultul Mariei; de aceea după ce și-a călcat votul castității, a purces consecvent, ca să atace și cultul Preacuratei. La cei mai mulți tineri le vine pierirea de acolo, că scăpând din cercul familiar, înceată și influența mamei. Mama iubitoare nu se poate suplini, decât prin mama Cerului, Vergura Maria; influența Ei ajunge și acolo, unde puterea mamei de pe pământ nu poate străbate.

De vrei să trăiești în castitate trebuie să-ți ia-i de mamă pe Preacurata. Cere zilnic ajutorul Ei, în toată dimineața întoarce-te cu încredere către Ea.

Cred, că cunoști imnul zguduitor: Stabat mater dolorosa, iuxta crucem lacrimosa. Vezi această mamă a văzut din nemijlocită apropiere cât de scump ți-a răscumpărat sufletul, chinurile groaznice i-au cuprins și inima Ei. Fără îndoială, Ea cunoaște valoarea sufletului și bucuros primește a fi patronul sufletului tău, ca să-ți păzască curețenia sufletului.

Dacă nu ai avea ocaziune să devii fiul Ei, intrând în societatea Mariană, alegeți o sărbătoare de a Preacuratei și atunci te mărturiseste și cuminecă și te recomandă scutului Ei de mamă.

Nu-ți uita a saluta în toată dimineața pe maica sufletului tău, după cum se cuvine unui cavaler credincios. Recitează o Născătoare de Dumnezeu în cinstea Ei, ori alege-ți altă rugăciune, care-ți convine mai mult și învață-o de rost, să o poți zice și când n'ai carte. Ori dacă aceste rugăciuni ți-s'ar părea prea lungi, zi cel puțin atâta: „Vergură Maria, mama lui Hristos, fii și mama mea!“, cu aceste cuvinte să o binecuvintezi în toată dimineața. Oamenii sfinți, cari cunosc foarte bine lucrurile ce se țin de mântuirea sufletului, spun, că cultul Preacuratei e semnul predestinațiunii, cu alte vorbe, un astfel de om nu se osândește. Chiar și dacă ar cădea în păcat, Preacurata îi cerșeste grația întoarcerii. (Să nu ia-i aceste cuvinte ca îndemn la păcat, aceste sunt potrivite să nu desperezi).

Dar să nu aștepti ca Preacurata să te ducă cu forța în raiu. Dacă pășești la prietinie cu ea, trebuie să-ți implinești datorințele cu seriozitate. Un oarecine a provocat pe Vergura Maria: Monstra te esse matrem, arată-mi că-mi ești mamă. Răspunsul a fost: monstra te esse filium, arată și tu că-mi ești fiu. Nu trebuie multă minte ca să pricepi, că în momentul acesta să declamezi glume nerușinate, ori să citești romane imorale, apoi în momentul următor să saluți pe Preacurata, cu acelaș suflet, care mai înainte s'a scaldat în murdărie, sunt lucruri, cari nici de cum nu se pot împăca între sine. De Maria, mama curățeniei, trebuie să te aproprii cu gânduri curate, cu buze curate și inimă curată.

Cei de altă credință nu pot înțelege cum pot catolicii să lege prietinie așa de strânsă cu Vergura Maria. Un domn de religia protestantă, astfel s'a îndreptat către cunoscutul său catolic: „Eu nu am lipsă de nici un mijlocitor, eu mă adresez deadreptul lui Hristos“. La aceasta catolicul a răspuns așa: „Și eu doară merg la Domnul nostru Isus Hristos, numai cât nu merg singur, ci în societatea Preacuratei și eu cred, că fiind în așa societate, mai ușor voiu fi ascultat“.

În zădar, trăim în veacul protecțiilor fiecare vrea să se ferească prin mijlocirea protectorilor puternici. Dacă ai lipsă de protecțiune, îndreaptă-te către maica Domnului, dela nunta din Cana până la cea din urmă minune din Lourdes, istoria alor două mii de ani ne arată, că Maria are mare influență la Fiul său. Și cu deosebire se întrepune cu toată dragostea, când e vorba de a trăi în castitate, ori a scăpa din păcate. E foarte natural, că te poți întoarce direct la Dumnezeu. Cum, când? Ori și unde ori și când, dacă ai fi chiar și în mijlocul balului, Dumnezeu aude ruga ta, pentru alungarea cugetului ce te ispitește.

Sunt de tot curioși necredincioșii, ori oamenii, cari peate tot nu se roagă și apoi aceștia încep a filozofa, ca să ne convingă, că rugăciunea nu e de nici un folos. Dacă ar reaga Dumnezeu la rugăciunile noastre, aceasta ar fi minune, ce s'ar opune nemutabilității lui Dumnezeu, fiindcă Dumnezeu a fixat de veci cursul naturii.

La aceasta răspundem: Dumnezeu ne poate asculta rugăciunile și fără să facă minuni, fiindcă poate întogmi astfel natura, cursul evenimentelor, ca cererile noastre să se împlinescă. Dar să zicem, că Dumnezeu ar face și minuni, ca să ne asculte rugăciunile, nici aceasta nu s'ar opune nemutabilității divine, fiindcă în ordinea divină se cuprind din veci rugăciunile oamenilor și plinirea acelor.

(Va urma.)

A eșit de sub tipar:

Regulament pentru organizarea învățământului în școlile primare din Arhidieceza gr.-cat. română.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarială din Blaj*. Prețul 2 cor.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarială din Blaj*

Icoana dlui I. HRISTOS și a Preacuratei MARIA

Amândouă fac 4.30 cor. fco. Mărimea icoanelor $4\frac{5}{70}$ cm.

Pentru teatrale dela sate cea mai potrivită piesă e

O vișoară,

piesă populară în 3 acte de *Octavian Prie*. Umorele sănătoase și motivele luate din viața noastră ardelenască o fac una dintre cele mai atrăgătoare opere teatrale. S'a predat pretutindenea cu mare succes. Se află de vânzare la *Librăria seminarială din Blaj* (Balázsfalva) și costă 60 fil. plus 5 fil. porto.

Proprietar, editor: **Vasile Moldovan**.

Redactor responsabil: **Augustin Gruția**.

Dionisiu Popp.

tâmplar în Aiud—Nagyenyed, Vizuteza Nr. 3. execută prompt, ieftin și artistic toată specia de lucrări de măsurit și strugărie, precum uși, ferestre, mobile pentru casă, mobiliatură pentru școli și biserici, amvoane și iconostase.

Lucrările mele de bransa aceasta se pot vedea în biserica greco-catolică din Aiud.

(99) 25—26

In prăvălia lui

Sinberger Salamon

din BLAJ

în urma aglomerării prea mari să vând cu prețuri foarte scăzute

tot felul de articlii de modă pentru *domni și dame* precum și sticlărie și *porțelenărie*. (49) 3—3

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor *Obedeanu* reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL

Cel mai războinic voevod, ne pare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la *Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj*. — Prețul tabloului cor. 1.50 fil.

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIU

Strada Cisnădiei 1—5.

Edificiile proprii.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spose de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apeducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1912 . . . . . K. 5,456,645.67
 Capitale asigurate pe viață achitate . . . . . „ 5,458,689.43
 Starca asigurativilor cu sfârșitul anului 1912 } foc „ 133,667,241.—
 } viață „ 11,740,710.—
 Fonduri de întemeiere și de rezervă . . . cor. 2.603,400.—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(18) 68 —?

A apărut

ANTOLOGIONUL

sau

MINEIUL

tomul I. carele cuprinde în sine *slujbele dumnezeștilor sărbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților* de pe lunile: Septembrie, Octombrie, Noiembrie și Decembrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 32 cor. și se spedează imediat.

Lunile din Ianuarie până în August vor fi cuprinse în tomul II. care e în lucrare.

Prețul tomului II. se va fixa ulterior și va fi în raport cu prețul tomului I.

A apărut

Apostolul

sau Faptele și Epistolele sf. Apostoli f° 4.

Prețul leg. în piele 22 cor. -leg. în lux face 44 coroane.